

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-156-169](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-156-169)

УДК 336.744:336.22

JEL Classification: E42; H24

Олена Юрївна Акименко

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: elena.akymenko@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0323-5978>

ResearcherID: [G-9876-2016](https://orcid.org/0000-0002-0323-5978)

Кирило Юрїйович Барішевський

старший державний інспектор Чернігівського відділу податків і зборів з фізичних осіб
та проведення камеральних перевірок управління оподаткування фізичних осіб

ГУ ДПС у Чернігівській області (Чернігів, Україна)

E-mail: kiril.barik@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-9755-3954>

ResearcherID: [КРУ-4755-2024](https://orcid.org/0000-0003-9755-3954)

Максим Іванович Грибовський

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна).

E-mail: maksyuk40@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0000-5885-3610>

ResearcherID: [КРУ-4858-2024](https://orcid.org/0009-0000-5885-3610)

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена вивченню питань ідентифікації криптовалюти, та оподаткуванню операцій з криптовалютою. Доведено зв'язок між зниженням довіри до традиційних фінансових інструментів держави та виникненням криптовалют. Виділено властивості, характерні віртуальним активам, серед яких: децентралізація, прозорість, глобальна доступність, висока волатильність, інноваційні можливості. Запропоновано віртуальні активи розглядати як цифрові активи, які існують у віртуальному середовищі та можуть бути обмінені, збережені або використані для різних цілей в інтернеті або на блокчейн-платформах. Наведено сутнісно-теоретичні та класифікаційні аспекти криптовалют. Проаналізовано міжнародний досвід оподаткування віртуальних активів і криптовалют у країнах, де криптовалюта має законне визнання. Доведено, що адаптація успішних практик з інших країн може допомогти нашій державі створити ефективну та справедливую систему оподаткування криптовалют. Доведено, що оподаткування криптовалютних операцій в Україні є складним і неоднозначним процесом. Це пов'язано з низкою факторів, зокрема, проблемами з ідентифікацією криптовалюти, нестабільністю її вартості, необхідністю використання спеціалізованих технологій для зберігання та обміну криптовалютами, недосконалістю нормативно-правового забезпечення.

Ключові слова: економіка; економічний розвиток; оподаткування; криптовалюта; віртуальні активи; цифровізація; податки; регулювання; цифрова валюта.

Табл.: 2. Рис.: 3. Бібл.: 19.

Постановка проблеми. Цифровізація кардинально змінює сучасне суспільство на мікро-, макро- та глобальному рівнях. Значне зниження довіри до традиційних фінансових інструментів держави сприяє виникненню та швидкому зростанню ринку криптовалют. Серед причин зниження довіри до традиційних фінансових інструментів головними вважаємо: 1) фінансові кризи – глобальна фінансова криза 2008 року викликала значне зниження довіри до банків та фінансових інститутів, спричиняючи пошук альтернатив, які б забезпечували більшу фінансову безпеку та прозорість; 2) інфляцію та

нестабільність валют – високий рівень інфляції в деяких країнах став причиною знецінення національних валют, призводячи громадян до пошуку більш стабільних способів збереження вартості своїх активів; 3) політичну та економічну нестабільність – політичні кризи та економічна нестабільність у різних регіонах світу також сприяли зростанню попиту на альтернативні фінансові інструменти, такі як криптовалюти, які не залежать від державних урядів.

Отже, значне зниження довіри до традиційних фінансових інструментів держави сприяло виникненню такого феномену, як криптовалюта, ринок якої стрімко зріс за останні 10 років. Сукупно на крипторинку за 2013-2023 роки «зайшли» 331 млрд дол. США реальних коштів, що призвело до підвищення капіталізації на 1,2 трлн дол. США на кінець червня 2023 року і на 2,2 трлн дол. США у піковий 2022 рік. Крипторинку, який сформувався за останні 10 років, зріс до 3,2 % від фондового ринку США (S&P500) [1].

Віртуальні активи, зокрема криптовалюта, вже давно стали важливою частиною життя багатьох українців, навіть якщо не всі користуються ними через їхню новизну. Однак важко знайти непоінформованого в питаннях обігу віртуальних активів. Криптовалюта являє собою різновид цифрової валюти, процес емісії та обліку якої здійснюється децентралізованою платіжною системою безпосередньої в автоматичному режимі. Світ вже знайомий з першою криптовалютою – Bitcoin, яка побудована на базі технології Blockchain, що забезпечує як децентралізований контроль та незалежність від центральних банків і урядів, так і високий рівень прозорості та безпеки транзакцій, знижуючи ризик шахрайства та зловживань.

Обмежена емісія деяких криптовалют, таких як біткоїн (максимальна кількість біткоїнів становить 21 мільйон), забезпечує їх дефляційний характер та робить привабливими для інвесторів як засоби захисту від інфляції.

Криптовалюта в Україні за останні роки набирає популярності та активно інтегрується в різні сфери економіки та суспільства. Проте проблеми оподаткування криптовалют є одними з найбільш обговорюваних і складних тем. Їх виникнення пов'язують з певними ключовими аспектами, серед яких: невизначеність статусу криптовалют; відсутність конкретних норм щодо оподаткування операцій з криптовалютами, що створює правову невизначеність та ризики для користувачів; складність оцінки та відстеження транзакцій; відсутність достатньої підготовки та технологічної інфраструктури для ефективного моніторингу та оподаткування криптовалютних транзакцій; ризики подвійного оподаткування. Отже, проблема оподаткування криптовалюти належить до найактуальніших, заслуговує на особливу увагу і потребує ґрунтовного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження криптовалюти розпочалося у 80-ті роки минулого століття. Чималий внесок у вивчення історії розвитку та функціонування криптовалют здійснили такі вчені, як Е. Андрюлакі, С. Капкун, О. Караме, М. Рюесчлін, Т. Счерер (Androulaki et al., 2013; Gervais et al., 2015), М. Андручович (Andrychowicz

et al., 2014), Д. М. Гражек, Н. Коуртоїс (Courtois et al., 2014), Г. Максвелл (Maxwell, 2013), А. Герваїс (Gervais et al., 2015) та багато інших.

Щодо внесків вітчизняних учених у досліджувану площину, слід відзначити таких науковців: В. Г. Герасименко – розробив теоретичні основи оподаткування в умовах цифровізації, зокрема, запропонував класифікацію цифрових активів з погляду оподаткування; О. В. Ситник – досліджував особливості оподаткування віртуальних активів в Україні та за кордоном; О. О. Кравченко – обґрунтував необхідність адаптації податкової системи до умов цифровізації; І. М. Козак – проаналізував міжнародний досвід оподаткування криптовалют.

Крім того, важливий внесок у дослідження цієї теми зробили такі англomовні вчені: М.Е. Brown (США) - досліджував вплив цифрових технологій на податкову систему; J.M. Poterba (США) - обґрунтував необхідність реформування податкової системи в умовах цифровізації; Т.М. Slemrod (США) - аналізував міжнародний досвід оподаткування віртуальних активів; J. Alm (Швеція) – досліджував особливості оподаткування цифрової економіки; L.P. De Mooij (Нідерланди) – обґрунтував необхідність адаптації податкової системи до умов цифровізації; J.R. Slemrod (США) – аналізував вплив цифрових технологій на податкову систему.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на численні напрацювання науковців у сфері дослідження особливостей використання криптовалют, цілу низку теоретичних та практичних питань не вирішено і вони потребують подальших досліджень. Оподаткування криптовалют є актуальною проблемою, яка потребує теоретичного обґрунтування необхідності адаптації податкової системи до умов цифровізації; аналізу міжнародного досвіду оподаткування криптовалют; визначення особливостей оподаткування віртуальних активів в Україні. Отже, вважаємо за необхідне поглибити наукові розвідки з цих питань.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є обґрунтування теоретичних та практичних аспектів функціонування криптовалют, а також внесення пропозицій щодо оподаткування криптовалютних операцій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про заборону та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового ураження», віртуальним активом є цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати, та яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [2]. Згідно з цим визначенням об'єкт вважається віртуальним активом, якщо відповідає таким критеріям: наявна вартість (value), можливість до обігу в цифровому форматі (transferability), можливість до його обміну на інші об'єкти цивільного права (payment or investment purpose) [3]. Такий підхід має беззаперечну перевагу, адже дозволяє не звужувати перелік віртуальних активів до криптовалют або інших інструментів, створених відповідно до технології DLT (distributed ledger technology).

Віртуальним активам характерні певні властивості, серед яких:

- децентралізація – використання блокчейн-технологій для забезпечення децентралізованого управління без центрального органу;
- прозорість - запис транзакцій з віртуальними активами в загальнодоступний блокчейн, що забезпечує високу прозорість;
- глобальна доступність – використання віртуальних активів по всьому світу незалежно від національних кордонів;
- висока волатильність - схильність криптовалюти до значних коливань вартості;
- інноваційні можливості - можливості для інновацій у фінансах, мистецтві, геймінгу та багатьох інших галузях за рахунок використання віртуальних активів [4].

Як уже вказувалося раніше прикладом віртуальних активів є криптовалюти (або криптоактиви), такі як Bitcoin, Ethereum, Ripple тощо. За ними немає права вимоги щодо того чи іншого майна, як правило, вони не мають емітента, тобто особи, яка взяла б на себе відповідальність за випуск та розподіл відповідного віртуального активу між суб'єктами цивільного права, а їх вартість на ринку більшою мірою визначається попитом та пропозицією щодо них. Криптовалюту можна визначити як різновид цифрової валюти, випуск і облік якої здійснюються децентралізованою платіжною системою повністю в автоматичному режимі, без можливості внутрішнього або зовнішнього адміністрування [5; 6]. Звичайно, віртуальні активи мають різноманітні види використання в різних галузях та сферах (рис. 1).

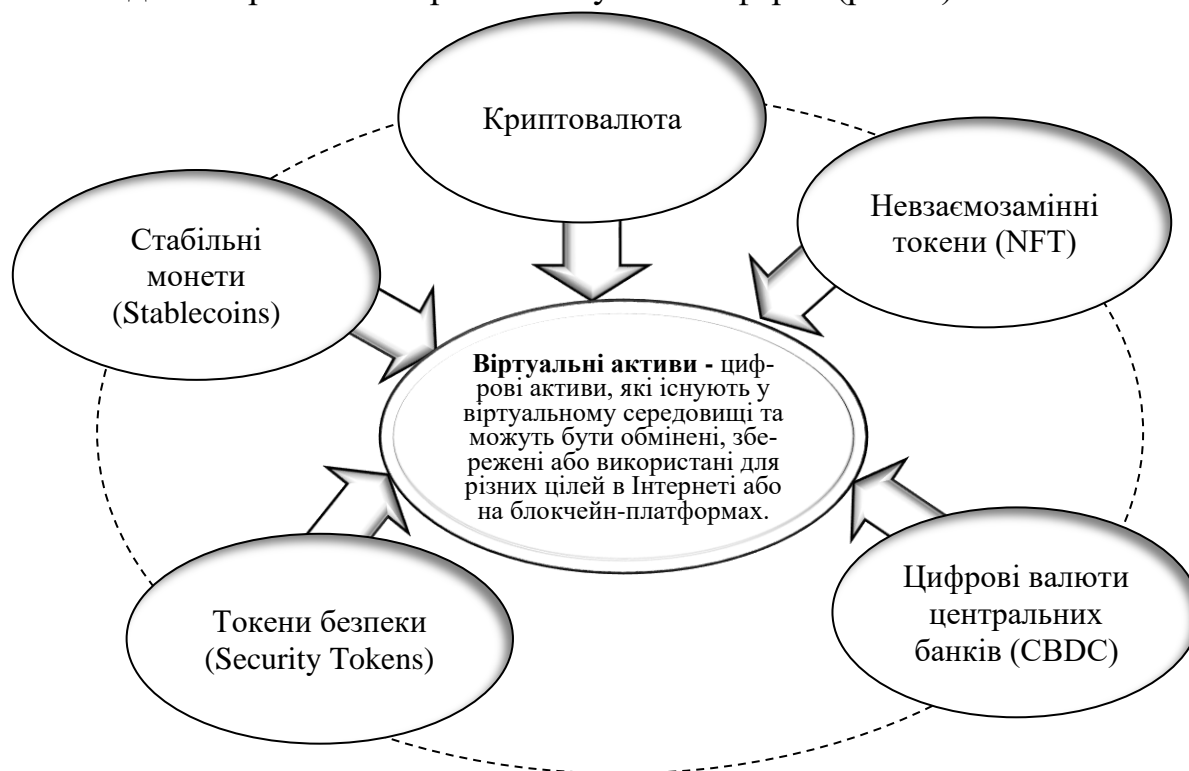

Рис. 1. Класифікаційні аспекти віртуальних активів

Джерело: сформовано авторами на основі джерела [6] та власних напрацювань.

Класифікація криптовалют може ґрунтуватися на кількох аспектах, зокрема їхню природу, цільове призначення, технічні характеристики та інші фактори. Аналіз досліджень з цієї теми дав змогу авторам узагальнити найбільш поширені способи класифікації криптовалют (рис. 2) [7].

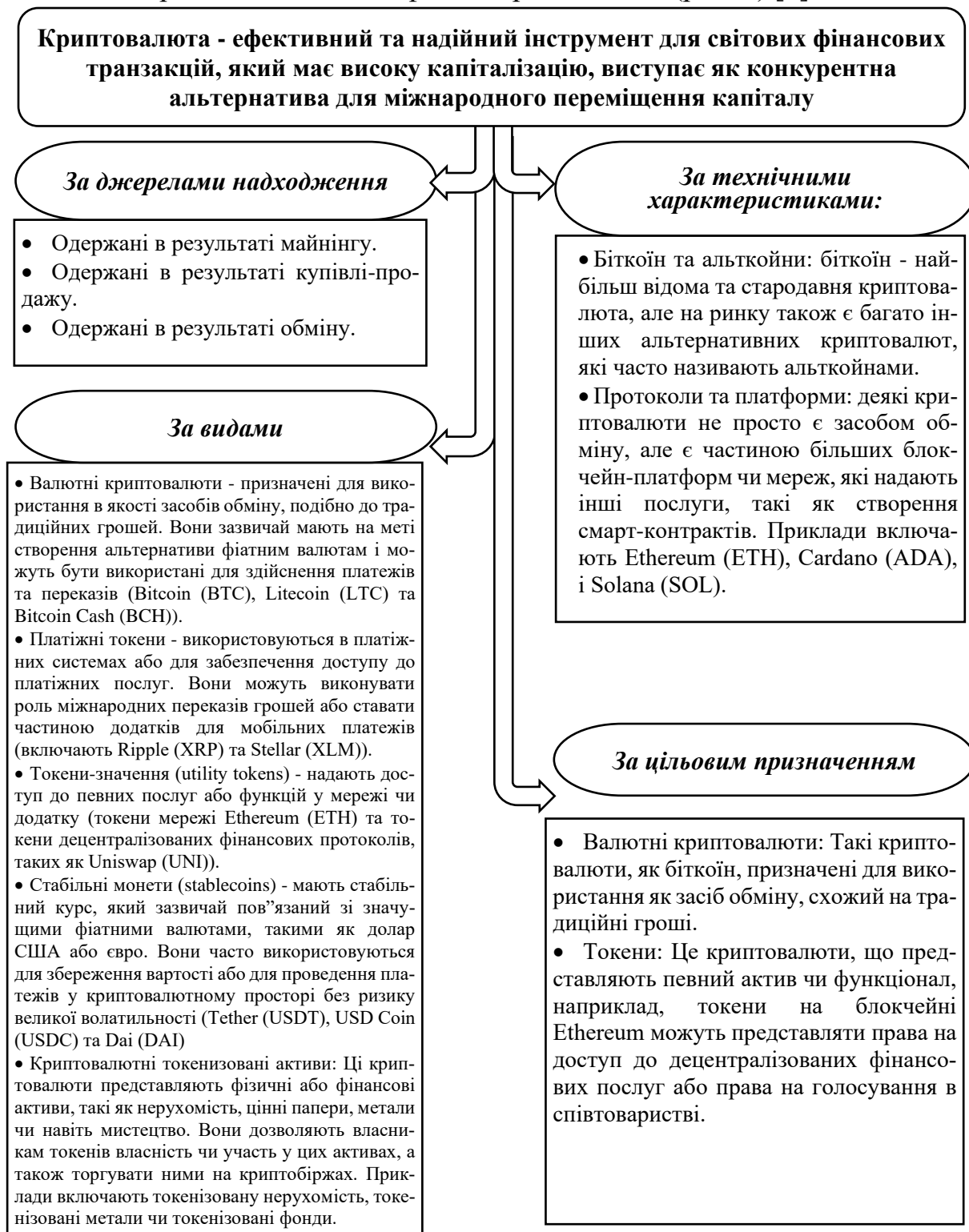

Рис. 2. Сутнісно-теоретичні та класифікаційні аспекти криптовалют
Джерело: сформовано авторами на основі джерела [7] та власних напрацювань.

Міжнародний досвід оподаткування криптовалют може варіюватися від країни до країни, оскільки кожна держава має свої власні податкові правила та підходи до цього питання. Однак, на наше переконання, доцільно законодавцям враховувати досвід країн, які легалізували віртуальні активи.

У більшості країн світу відсутнє єдине законодавство, яке регулювало б оподаткування віртуальних активів і криптовалют. У різних країнах діють різні податкові режими, ставки, правила оподаткування. Нами здійснена спроба відстежити особливості системи оподаткування віртуальних активів і криптовалют в країнах, де криптовалюта має законне визнання (табл. 1).

Таблиця 1

Оподаткування віртуальних активів і криптовалют в країнах, де криптовалюта має законне визнання [8-10]

Країна	Визнання криптовалюти	Об'єкт оподаткування	Податковий режим	Ставка	Хто є платником
Люксембург	Так	Капітальний прибуток	Індивідуальний дохід оподатковується	До 45,78 %	Індивідуальні інвестори, юридичні особи
Сінгапур	Так	Капітальний прибуток	Відсутність капітального прибуткового податку	0 %	Індивідуальні інвестори, юридичні особи
США	Так	Капітальний прибуток	Капітальний прибуток оподатковується	Від 0 до 37 %	Індивідуальні інвестори, юридичні особи
Японія	Так	Капітальний прибуток	Податок на капітальний прибуток	Залежить від тривалості володіння	Індивідуальні інвестори, юридичні особи
Литва	Так	Корпоративний прибуток	Стандартні корпоративні ставки	15 % (або 0-5 % для малих підприємств)	Індивідуальні інвестори, юридичні особи

Отже, оподаткування віртуальних активів і криптовалют в країнах, де криптовалюта має законне визнання, може різнитися залежно від конкретних податкових правил кожної країни. Так, у більшості країн дохід від торгівлі криптовалютою вважається оподатковуваним доходом, що призводить до оподаткування прибутку від купівлі-продажу криптовалют, майнінгу або отримання відсотків за утримання криптовалютних активів. Також оподатковуються операції з нерухомістю, які проводяться за допомогою криптовалют (податок на нерухомість); відсотки або дивіденди, що отримані в результаті утримання криптовалют (податок на дивіденди та відсотки). Також оподаткуванню підлягає криптовалюта, отримана при передачі спадщини (податок на спадщину) та отримана як благодійні внески (податок на дотації).

Як уже підкреслювалось раніше, міжнародний досвід може служити важливим джерелом відповідей на питання щодо оподаткування криптовалют, включаючи оподаткування прибутку з торгівлі криптовалютами, оподаткування майнінгу та оподаткування криптовалютних транзакцій. Адаптація успішних практик з інших країн може допомогти нашій державі створити ефективну та справедливую систему оподаткування криптовалют (рис. 3) [10-12].

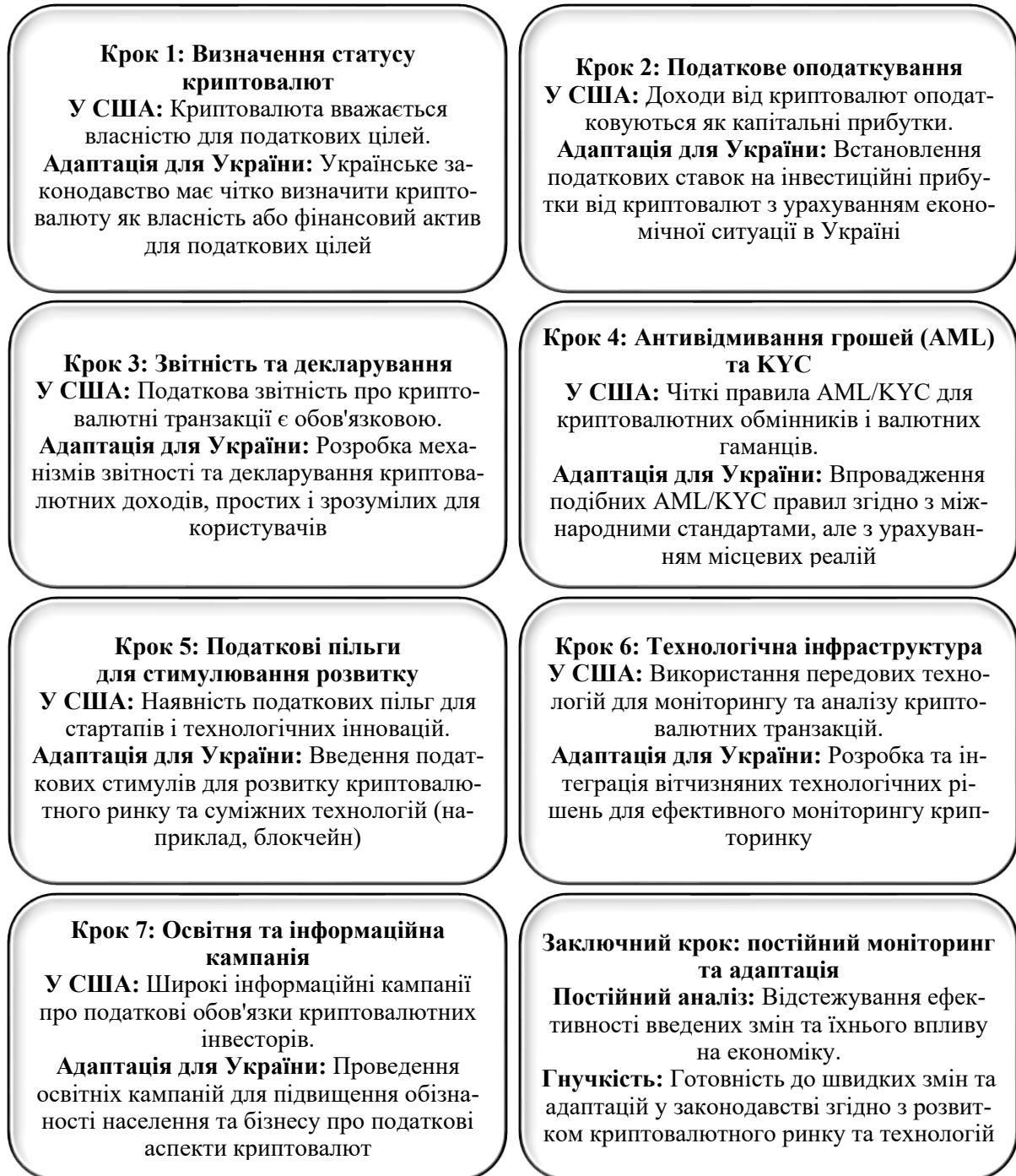

Рис. 3. Інтегрування моделі з США

Джерело: сформовано авторами на основі джерела [10-12] та власних напрацювань.

В Україні використання криптовалюти швидко розвивається, охоплюючи різні аспекти економічного життя. Так, згідно з «Глобальним індексом прийняття криптовалют» за 2021 рік, Україна увійшла до двадцятки кращих країн у загальному рейтингу глобальної платформи Chainalysis, посівши четверте місце за щоденним обігом віртуальних активів в обсязі 1 млрд грн, що є свідченням значного потенціалу України у створенні ринків капіталу [12; 13]. Для розрахунку цього показника враховується загальна кількість криптовалют, отриманих країною; активності непрофесійних індивідуальних користувачів криптовалюти (обсяг криптовалютних операцій у порівнянні з середнім багатством жителя країни); обсяг біржової торгівлі криптовалютою [12; 13].

Однак, незважаючи на доведення багатьма дослідниками необхідності правового регулювання криптовалютних відносин, статус криптовалюти та оподаткування операцій з нею залишаються невизначеними, нормативна база є нерегульованою та неузгодженою, відсутні механізми захисту прав та інтересів інвесторів, а також не розроблена модель регулювання крипторинку [4; 12; 13].

Питання регулювання ринку криптовалют в Україні активно обговорюється з 2017 року, і першою ініціативою був проєкт Закону України «Про обіг криптовалют в Україні», у якому наведено визначення змісту основних понять у сфері криптовалютних відносин та запропоновані механізми впровадження криптовалюти в обіг [14]. Однак законопроект було відхилено та відправлено на доопрацювання (29.08.2019). Також не знайшов своєї реалізації і Проєкт Закону України «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» [15]. Окремої уваги заслуговують наступні нормотворчі акти - проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами» та Проєкт Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами». Так, визнання законодавцями потреби у заповненні прогалін у законодавстві, що стосується регулювання відносин з криптоактивами, може розглядатися як серйозна спроба зробити цей сектор більш прозорим та захищеним для учасників ринку [16].

Проривом у сфері унормування криптовалютних відносин був прийнятий ще у лютому 2022 року Верховною Радою та підписаний президентом закон № 2074-IX «Про віртуальні активи», у якому закріплювався статус криптовалюти як власності [16]. Закон досі не набрав чинності, проте нарешті з'явився шанс це питання вирішити - у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти про легалізацію віртуальних активів в Україні – № 10225 від 7 листопада 2023 року, який підготовлений Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (основний законопроект), та № 10225-1 від 17 листопада 2023 року, ініційований Міністерством цифрової трансформації України (альтернативний законопроект) [17; 18]. Дані законопроекти пропонують зміни до Податкового кодексу України щодо порядку оподаткування віртуальних активів, що, як очікується, дасть можливість запустити законодавче регулювання ринку віртуальних активів. Водночас законопроекти суттєво змінюють основний Закон України «Про віртуальні активи» № 2074 та кілька інших законів.

Отже, для підвищення прозорості оподаткування криптовалютних операцій необхідна розробка законодавчих рамок та введення нормативно-правових актів, метою яких є визначення правового статусу криптовалют, їх використання, а також механізмів для контролю над діяльністю у цьому секторі.

Відстежимо основні аспекти законопроекту № 10225 (Основний) від 7 листопада 2023 р. та законопроекту № 10225-1 (Альтернативний) від 17 листопада 2023 р. (табл. 2).

Таблиця 2

*Концепції нововведень
відповідно до Основного та Альтернативного законопроектів*

Аспекти нововведень	Основний законопроект	Альтернативний законопроект
1	2	3
Класифікація віртуальних активів	Введення чотирьох категорій віртуальних активів: 1) токени електронних грошей; 2) токени з прив'язкою до активів; 3) токени, які визначені індивідуальними ознаками; 4) віртуальні активи, які не є токенами з прив'язкою до активів та токенами електронних грошей.	Введення чотирьох категорій віртуальних активів: 1) токени електронних грошей; 2) токени, пов'язані з активами; 3) службові токени; 4) некласифіковані віртуальні активи (біткоїн чи ефір тощо).
Виконання функції регулятора ринку	Нацкомісія з цінних паперів та фондових ринків та НБУ.	Міністерство цифрової трансформації та НБУ.
Надання послуг на ринку віртуальних активів, пов'язаних з оборотом віртуальних активів	Виключно авторизованими постачальниками. До таких послуг будуть належати: 1) зберігання та адміністрування; 2) діяльність оператора торговельного майданчика; 3) обмін віртуальних активів на гроші або інші віртуальні активи; 4) виконання замовлень на віртуальні активи, (публічне) розміщення віртуальних активів; 5) переказ віртуальних активів; 6) отримання і передача замовлень на віртуальні активи; 7) надання консультацій щодо віртуальних активів; 8) управління портфелем віртуальних активів.	
	-	Окремо виділяється діяльність із майнінгу.
	Незалежно від походження (український або іноземний постачальник), компанія повинна пройти авторизацію на надання відповідних послуг в українського регулятора, після чого її вносять до відповідного електронного реєстру.	Пропонується створення інноваційної зони, у якій упродовж трьох років буде можливість працювати без попередньої авторизації. Законопроект Мінцифри також дозволить адаптувати рекомендації FATF щодо фінансового моніторингу ринку криптоактивів. Не тільки зареєстровані на території нашої держави постачальники послуг, а й компанії-нерезиденти зможуть надавати послуги громадянам України.

Закінчення табл. 2

1	2	3
Оподаткування	Однаковий загальний підхід до оподаткування віртуальних активів Введення на інвестиційний прибуток від операцій із віртуальними активами податку у розмір 18 % плюс 1,5 % воєнного збору (для фізичних осіб). 18 % на прибуток від операцій із криптоактивами для юридичних осіб. Для підприємств криптовалюта не буде об'єктом оподаткування ПДВ.	Єдина ставка оподаткування операцій з віртуальними активами: 18% (податок на прибуток підприємств і податок на доходи фізичних осіб). Для фізичних осіб пропонується зменшення ставки оподаткування і встановлення її на рівні 5 % впродовж перших трьох років, і 9 % – впродовж наступних 5 років. Право на такі пільгові ставки матимуть ті, у кого сума інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами не перевищує 7 млн грн протягом одного звітного року. Для підприємств передбачається звільнення від сплати ПДВ за будь-які послуги, пов'язані з обігом віртуальних активів (це не стосуватиметься службових токенів, якими токенизуються товари та послуги).

Джерело: сформовано авторами на основі джерел [17-19] та власних напрацювань.

Вважаємо, що Основний законопроект суттєво ускладнить податковий облік, чому є певне пояснення: по-перше, відбуватиметься перекладення завдання щодо визначення витрат на Національну комісію з цінних паперів та фондових ринків, що не призведе до достатньої прозорості та чіткості дій платників податків; по-друге, прирівнювання операцій обміну віртуальних активів до відчуження віртуальних активів накладатиме непропорційно обтяжливий обов'язок щодо ведення обліку таких операцій для платників податків, а покладення обов'язку на авторизованих надавачів послуг із віртуальних активів щодо нарахування та сплати ПДФО – щодо адміністрування податку. Своєю чергою Альтернативний законопроект містить більш чіткі, зрозумілі правила оподаткування, які у порівнянні з Основним законопроектом можна вважати менш обтяжливими.

Прийняття Законопроекту № 10225-1 в Україні, із визначенням правових рамок для оподаткування криптовалют, є значним кроком у напрямку структурування ринку цифрових активів [17]. Цей законопроект вносить ясність у правовий статус криптовалют і визначає основи їх оподаткування. Оцінювання результатів цього кроку дозволить визначити його ефективність та вплив на економіку країни. Законопроект № 10225-1 відкриває нові перспективи для розвитку цифрової економіки в Україні. Його успішне впровадження та ефективне адміністрування сприятиме економічному розвитку, забезпечуючи прозорість та безпеку у сфері віртуальних активів.

Висновки та пропозиції. Оподаткування криптовалютних операцій в Україні залишається складним та неоднозначним процесом. Це пов'язано з низкою факторів, зокрема, проблемами з ідентифікацією криптовалюти, нестабільністю її вартості, необхідністю застосування для зберігання та обміну криптовалютами спеціалізованих технологій, недосконалістю нормативно-правового забезпечення.

Для вирішення цих проблем необхідно вжити певних заходів, серед яких: 1) удосконалення законодавства щодо оподаткування криптовалютних операцій, в тому числі - визначення статусу криптовалюти; 2) розроблення спеціалізованих стандартів та нормативних актів щодо оподаткування криптовалютних операцій з урахуванням їх особливостей (нестабільності вартості криптовалюти, необхідності використання спеціалізованих технологій для зберігання та обміну криптовалютами); 3) синхронізація класифікації віртуальних активів та видів діяльності постачальників послуг на ринку віртуальних активів з МіСА; 4) адаптація рекомендацій FATF з питань фінансового моніторингу ринку криптоактивів; 5) врегулювання питань, пов'язаних з оподаткуванням доходів від операцій з криптовалютою та питань визнання витрат; 6) запровадження оптимальних ставок податків для задоволення інтересів як держави, так і зацікавлених працювати на крипто-ринку України; 7) забезпечення представників криптобізнесу доступною авторизацією своєї діяльності; 8) створення сприятливих умов для залучення на вітчизняний ринок іноземних криптокомпаній.

Список використаних джерел

1. Історія світового ринку криптовалюти 2016-2023 та сценарій її впровадження в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/uk/post/crypto-history-2016-2023-ua>.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового ураження [Електронний ресурс] : Закон України № 361-IX від 06.12.2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
3. Рехлицький М. Віртуальні активи: що це таке і навіщо нам їх законодавче регулювання? [Електронний ресурс] / М. Рехлицький // Юридична газета онлайн. – 27 травня 2020. – № 10 (716). – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciune-pravo-telekomunikaciyi>.
4. Огляд законодавства щодо регулювання віртуальних активів у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму [Електронний ресурс]. – Київ, 2022. – 587 с. – Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5/VirtualAssets.pdf>.
5. Доронін І. М. Криптовалюти: соціально-економічні фактори, право та функції держави [Електронний ресурс] / І. М. Доронін // Інформація і право. – 2017. – № 3. – С. 85–93. – Режим доступу: http://ippi.org.ua/sites/default/files/11_5.pdf.
6. Островерх Л. Л. Криптовалюта як повноцінний учасник платіжної системи країни: реальність чи ілюзія [Електронний ресурс] / Л. Л. Островерх, В. В. Нароган // Економіка. Фінанси. Право. – 2019. – № 7(2). – С. 24–29. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2019_7%282%29__7.

7. Дерун І. А. Онтологічні аспекти сутності криптовалюти та її відображення в обліку / І. А. Дерун, І. П. Склярчук // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «економіка». – 2018. – № 11(39). – С. 163–170.
8. Crypto tax report 2023 [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://coincub.com/ranking/worldwide-crypto-tax-2023/>.
9. Crypto regulation and taxes by country [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://cryptonews.com/news/crypto-regulation-taxes-by-country.htm>.
10. Which countries are crypto tax free? A comprehensive list for 2023 [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://tradewise.community/which-countries-are-crypto-tax-free-a-comprehensive-list-for-2023/>.
11. The 2021 Global Crypto Adoption Index: Worldwide Adoption Jumps Over 880 % With P2P Platforms Driving Cryptocurrency Usage in Emerging Markets [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://blog.chainalysis.com/reports/2021-global-crypto-adoption-index>.
12. Complete Guide to Crypto Taxes for 2023 [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://taxbit.com/cryptocurrency-tax-guide>.
13. Звіт 2021 року про крипто злочини. Все, що вам необхідно знати про програми-вимагачі, ринки даркнет та інше, лютий 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3MA0s47>.
14. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
15. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні №7183-1 від 10.10.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.
16. Офіційний вебпортал парламенту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>.
17. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні №10225 від 07.11.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123>.
18. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні №10225-1 від 17.11.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232>.
19. Який законопроект про обіг віртуальних активів дозволить бізнесу розвиватися [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/02/13/709876>.

References

1. Istoriiia svitovoho rynku kryptovaliuty 2016-2023 ta stsenarii yii vprovadzhennia v Ukraini [History of the global cryptocurrency market 2016-2023 and the scenario of its introduction in Ukraine]. (n.d.). <https://www.ukraine-economic-outlook.com/uk/post/crypto-history-2016-2023-ua>.
2. Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochnym shliakhom, finansuvanniu terorizmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho urazhennia [On prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds of crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction], Law of Ukraine № 361-IX (06.12.2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
3. Rekhlytskyi, M. (May 27, 2020). Virtualni aktyvy: shcho tse take i navishcho nam yikh zakonodavche rehu-liuvannia? [Virtual assets: what are they and why do we need their legislative regulation?]. *Yurydychna hazeta onlain – Legal newspaper online*, (10(716)). <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi>.

4. Ohliad zakonodavstva shchodo rehuliuвання virtualnykh aktyviv u sferi borotby z vidmyvanniam koshtiv ta finansuvanniam teroryzmu [Overview of the legislation on the regulation of virtual assets in the field of combating money laundering and terrorist financing]. (2022). <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5/VirtualAssets.pdf>.

5. Doronin, I.M. (2017). Kryptovaliuty: sotsialno-ekonomichni faktory, pravo ta funktsii derzhavy [Cryptocurrencies: socio-economic factors, law and functions of the state]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, (3), 85–93. http://ippi.org.ua/sites/default/files/11_5.pdf.

6. Ostroverkh, L.L., Narohan, V.V. (2019). Kryptovaliuta yak povnotsinnyi uchastyk platizhnoi systemy krainy: realnist chy iluziia [Cryptocurrency as a full-fledged participant in the country's payment system: reality or illusion]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Law*, (7(2)), 24–29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2019_7%282%29_7.

7. Derun, I.A., Skliaruk, I.P. (2018). Ontolohichni aspekty sutnosti kryptovaliuty ta yii vidobrazhennia v obliku [Ontological aspects of the essence of cryptocurrency and its reflection in accounting]. *Naukovi zapysky natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «ekonomika» – Scientific Notes of the National University "OstRozhsk Academy". "Economy" series*, (11(39)), 163–170.

8. Crypto tax report 2023. <https://coincub.com/ranking/worldwide-crypto-tax-2023/>.

9. Crypto regulation and taxes by country. <https://cryptonews.com/news/crypto-regulation-taxes-by-country.htm>.

10. Which countries are crypto tax free? A comprehensive list for 2023. <https://tradewise.community/which-countries-are-crypto-tax-free-a-comprehensive-list-for-2023/>.

11. The 2021 Global Crypto Adoption Index: Worldwide Adoption Jumps Over 880 % With P2P Platforms Driving Cryptocurrency Usage in Emerging Markets. <https://blog.chainalysis.com/reports/2021-global-crypto-adoption-index>.

12. Complete Guide to Crypto Taxes for 2023. <https://taxbit.com/cryptocurrency-tax-guide>.

13. Zvit 2021 roku pro krypto zlochyny. Vse, shcho vam neobkhidno znaty pro prohramy-vymahachi, rynky darknet ta inshe, liutyi 2021 roku [2021 Crypto Crime Report. Everything you need to know about ransomware, darknet markets and more, February 2021]. (n.d.). <https://bit.ly/3MA0s47>.

14. Proekt Zakonu pro obih kryptovaliuty v Ukraini № 7183 vid 06.10.2017 [Draft Law on Circulation of Cryptocurrency in Ukraine No. 7183 dated 06.10.2017]. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.

15. Proekt Zakonu pro stymuliuвання rynku kryptovaliut ta yikh pokhidnykh v Ukraini №7183-1 vid 10.10.2017 [Draft Law on stimulation of the market of cryptocurrencies and their derivatives in Ukraine No. 7183-1 dated 10.10.2017]. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.

16. Ofitsiynyi vebportal parlamentu Ukrainy [Ofitsiynyi webportal of the parliament of Ukraine]. <https://www.rada.gov.ua/>.

17. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuвання oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini №10225 vid 07.11.2023 [Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Datakovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuвання oborotu virtualnykh aktiviv v Ukraini №10225 vid 07.11.2023]. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123>.

18. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuвання oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini №10225-1 vid 17.11.2023 [Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Datakovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuвання oborotu virtualnykh aktiviv v Ukraini №10225-1 vid 17.11.2023]. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43232>.

19. Yakyi zakonoproiekt pro obih virtualnykh aktyviv dozvolyt biznesu rozvyva-tysia [Yakyi zakonoproiekt pro obih virtualnykh aktiviv dozvolyt biznesu rozvyvatysia]. <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/02/13/709876>.

Отримано 25.02.2024

UDC 336.744:336.22

Elena Akymenko

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Economics, Accounting and Taxation
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: elena.akymenko@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0323-5978>

ResearcherID: [G-9876-2016](https://orcid.org/0000-0002-0323-5978)

Kirill Baryshevskyi

Senior State Inspector of the Chernihiv Department of Taxes and Fees for Individuals and
conducting chamber audits of the Tax Administration of Individuals on the Main Directorate
STS in Chernihiv region (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: kiril.barik@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-9755-3954>

ResearcherID: [KPY-4755-2024](https://orcid.org/0000-0003-9755-3954)

Maksym Hrybovskyi

Doctor of Philosophy degree holder
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: maksyuk40@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0000-5885-3610>

ResearcherID: [KPY-4858-2024](https://orcid.org/0009-0000-5885-3610)

PROBLEMS OF TAXATION OF CRYPTOCURRENCIES IN UKRAINE

The article is devoted to the study of cryptocurrency identification issues and taxation of cryptocurrency transactions. The connection between the decrease in trust in the traditional financial instruments of the state and the emergence of cryptocurrencies has been proven. Properties characteristic of virtual assets are highlighted, including: decentralization, transparency, global availability, high volatility, and innovative capabilities. It is proposed to consider virtual assets as digital assets that exist in a virtual environment and can be exchanged, stored or used for various purposes on the Internet or on blockchain platforms. Essential theoretical and classification aspects of cryptocurrencies are given. The international experience of taxation of virtual assets and cryptocurrencies in countries where cryptocurrency has legal recognition is analyzed. It has been proven that the adaptation of successful practices from other countries can help our state to create an effective and fair cryptocurrency taxation system. It has been proven that the taxation of cryptocurrency transactions in Ukraine is a complex and ambiguous process. This is due to a number of factors, in particular, problems with cryptocurrency identification, the instability of its value, the need to use specialized technologies for storing and exchanging cryptocurrencies, and the imperfection of regulatory and legal support.

Keywords: *economy, economic development; taxation; cryptocurrency; virtual assets; digitization; taxes; regulation; digital currency.*

Table: 2. Fig.: References: 19.